

Εγχειρίδιο ψυχοδυναμικής ψυχιατρικής Στέλιος Στυλιανίδης (επιμέλεια) Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα 2021

Ένα εκπαιδευτικό σύγγραμμα ψυχιατρικής με ψυχοδυναμική θεώρηση είναι πολλαπλώς δύσκολο εγχείρημα. Κινδυνεύει να εγκλωβιστεί σε μονομέρεια –ακόμα και όταν επικαλείται τη βιοψυχοκοινωνική ολότητα– και σε εσωτερικό διάλογο μεταξύ των διαφορετικών ψυχοδυναμικών σχολών σκέψης και των αντίστοιχων προσεγγίσεων της ψυχοπαθολογίας. Ίσως εδώ να εδράζονται σημαντικοί λόγοι για το γεγονός ότι η βιβλιογραφία της σύγχρονης ψυχιατρικής στερείται κλινικών εκπαιδευτικών συγγραμμάτων ψυχοδυναμικής κατεύθυνσης με λίγες μόνο φωτεινές εξαιρέσεις. Το αντίστοιχο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία έρχεται να καλύψει το «Εγχειρίδιο ψυχοδυναμικής ψυχιατρικής», γραμμένο από πολλούς αξιόλογους συναδέλφους, υπό την επιστημονική επιμέλεια του Στέλιου Στυλιανίδη.

Αποφεύγοντας τους προαναφερόμενους κινδύνους, το σύγγραμμα διαπνέεται από πλουραλισμό και σφαιρικότητα. Σε αυτό η παρουσίαση των διαταραχών και της θεραπευτικής αντιμετώπισής τους δεν αγνοεί αλλά εμπεριέχει την πληροφορία που προέρχεται από τις εξελίξεις στον χώρο των νευροεπιστημών και δεν παρακάμπτει αλλά αναδεικνύει την κλασική κλινική ψυχοπαθολογία. Αντιθέτως, σε πολλά άλλα σύγχρονα εκπαιδευτικά εγχειρίδια ψυχιατρικής παρατηρούμε να «συρρικνώνεται» κάθε άλλη θεραπευτική επιλογή πλην της φαρμακοθεραπείας και να αντικαθίσταται ο πλούτος των ψυχοπαθολογικών εκδηλώσεων με τα περιγραφικά διαγνωστικά κριτήρια των ταξινομικών συστημάτων. Σε αντίθεση επίσης με υπάρχοντα εγχειρίδια ψυχοδυναμικής κατεύθυνσης που έχουν κυκλοφορήσει στα Αγγλικά και έχουν κατά τα άλλα σημαντική συνεισφορά στη βιβλιογραφία, το παρόν εγχειρίδιο έχει τη γνωσιολογική και μεθοδολογική επάρκεια για τον σκοπό του, να είναι ένα ολοκληρωμένο σύγγραμμα κλινικής εκπαίδευσης στην ψυχιατρική γενικότερα.

Η πιο σημαντική προσφορά του συγγράμματος κατά τη γνώμη μου είναι η έμφασή του στην επικέντρωση της ψυχιατρικής στον ασθενή. Καθόλου μόνο ως εξαγγελία που γίνεται για να γίνει και μετά «εξεχνιέται» μέσα στην τεχνοκρατική ιατρική πράξη ή «συρρικνώνεται» σε τυπική δεοντολογία του επαγγέλματος. Αλλά με την κεντρική θέση που έχει ο ασθενής, η ατομικότητά του, ως φορέας του μοναδικού δικού του βιώματος και ως το ένα εκ των δύο μελών στη θεραπευτική σχέση. Η φαινομενολογική μελέτη των συμπτωμάτων και η αντίστοιχη προσπέλαση του βιώματος μέσω της κατανόησης και της συναισθαντικής στάσης και η επιδίωξη μέσω αυτών να οικοδομείται η θεραπευτική σχέση – μία σχέση που θερα-

πύει, όχι απλώς μία σχέση θεραπευτή-θεραπευόμενου – είναι θέματα που εμπεριέχονται, αναδεικνύονται, αλλά κυρίως διαπνέουν το εγχειρίδιο στην παρουσίαση κάθε ψυχοπαθολογικής κατηγορίας. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται φυσικά η έμφαση στην κοινοτική ψυχιατρική, στα δικαιώματα του ασθενούς και στη μετατόπιση του θεραπευτικού στόχου προς τις δικές του προσωπικές ανάγκες, όπως αντανακλάται στη σύγχρονη έννοια της ανάκαμψης (recovery).

Μία πτυχή του παραπάνω πνεύματος νομίζω ότι αξίζει ιδιαίτερης επισήμανσης. Το ότι η ψυχιατρική πράξη είναι πράξη όχι μόνο για τον ασθενή αλλά και με τον ασθενή, παραδοσιακά διαπνέει τη διδασκαλία της. Αυτό τείνει τελευταία να ξεχαστεί δυστυχώς στην εκπαίδευση των ψυχιάτρων και άλλων κλινικών ψυχικής υγείας καθώς και στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά συγγράμματα. Είναι αξιόπεινο ότι στο εγχειρίδιο αυτό υπάρχουν παντού κλινικά παραδείγματα κυρίως με τη μορφή κλινικών βινιενών. Από αυτές τις ράγες δεν πρέπει να φύγουμε: δεν μπορεί να υπάρξει διδασκαλία της ψυχοπαθολογίας χωρίς τον ασθενή.

Ως μη προερχόμενος από την ψυχαναλυτική σχολή σκέψης, νιώθω την ανάγκη να τονίσω ότι πολλά εκπαιδευτικά θέματα σε αυτό το εγχειρίδιο που προέρχονται από την ψυχοδυναμική προσέγγιση, πρέπει να νοούνται ως γενικές κλινικές γνώσεις και δεξιότητες, τις οποίες ο κάθε κλινικός οφείλει να κατέχει. Η γνώση και η διάγνωση των μηχανισμών άμυνας, οι επιδράσεις του δεσμού και του ναρκισσισμού στην ψυχική συγκρότηση, στην ψυχοπαθολογία και στη θεραπευτική σχέση, οι διεργασίες μεταβίβασης-αντιμεταβίβασης, το θεραπευτικό πλαίσιο, δεν αφορούν μόνο την ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία αλλά κάθε ψυχολογική θεραπεία.

Εν κατακλείδι, το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί σημαντική προσθήκη τόσο στην κλινική ψυχοδυναμική βιβλιογραφία της χώρας μας όσο και στα εκπαιδευτικά μέσα που διατίθενται για φοιτητές και επαγγελματίες της ψυχικής υγείας, κάθε κλινικής κατεύθυνσης και θεωρητικής προσέγγισης και όχι μόνο της ψυχαναλυτικής. Η πιο μεγάλη του όμως συνεισφορά είναι στην ανάδειξη και επικαιροποίηση της ιπποκρατικής επιταγής, η οποία από τον William Osler διατυπώνεται ως εξής: Ο καλός κλινικός θεραπεύει τη νόσο, ο σπουδαίος κλινικός θεραπεύει τον ασθενή που έχει τη νόσο.

Γιώργος Κωνσταντακόπουλος

Ψυχίατρος

A΄ Ψυχιατρική Κλινική, ΕΚΠΑ & Research
Department of Clinical, Education and Health
Psychology, University College London

Bookreview

Textbook of psychodynamic psychiatry (In Greek)

Stelios Stylianidis (editor)

Publisher: Topos Books, Athens 2021

To write a psychiatry textbook with a psychodynamic view is quite a difficult task. There is a risk of being trapped in one-sidedness - even invoking biopsychosocial unity - and in an internal dialogue between the different psychodynamic schools of thought and the respective approaches to psychopathology. Perhaps these are important reasons for the fact that the literature of modern psychiatry lacks clinical psychodynamic textbooks, with only a few notable exceptions. The "Textbook of psychodynamic psychiatry", written by many reputable colleagues, under the scientific supervision of Stelios Stylianidis, comes to fill this gap in Greek literature.

Avoiding the aforementioned dangers, the book is characterized by pluralism and thoroughness. The presentation of mental disorders and their treatment does not ignore but contains information deriving from recent developments in neuroscience and does not undervalue but gives prominence to clinical psychopathology. On the contrary, in many other current textbooks of psychiatry we observe that any treatment option other than pharmacotherapy is "shrinking" and that the richness of psychopathological manifestations is replaced by the descriptive diagnostic criteria of the classification systems. Moreover, in contrast to existing psychodynamic textbooks published in English, that otherwise have a significant contribution to the literature, this textbook has the epistemological and methodological competence for its purpose, that is, to be a comprehensive clinical textbook in psychiatry.

The most important contribution of the book, in my opinion, is its emphasis on the patient as the focus of psychiatry. In no way as a proclamation, that is made and then "forgotten" through the technocratic modes of everyday practice or "shrunk" into regular professional ethics. But in the notion of the central position that the patient has in psychiatry, the individuality, that means the carrier of a unique experience and one of the two members of the therapeutic relationship. The phenomenological approach of symptoms and the access to others' experience through understanding and empathy as well as the pursuit to build through them the therapeutic relationship - a relationship that heals, not just a therapist-patient relationship - are issues that are included and highlighted in this book, and

most important they emerged from the presentation of each psychopathological category. In the line of the above, the emphasis is on community psychiatry, patient rights, and the shift of the therapeutic approach towards patients' personal needs, which is reflected in the modern concept of recovery.

I think there is one aspect of the above approach that deserves special mention. The notion that psychiatric practice is not only an activity for the patient but also an activity with the patient, has traditionally inspired psychiatry training. Unfortunately, this seems to have been forgotten lately in the training programs for psychiatrists and other mental health clinicians, as well as in the relevant textbooks. It is commendable that in this textbook there are clinical examples everywhere, mainly in the form of clinical vignettes. We must not go off these rails: there cannot be teaching of psychopathology without the patients themselves.

As one not belonging to the psychoanalytic school of thought, I feel the need to emphasize that many of the topics in this textbook originated from the psychodynamic approach should be considered general clinical knowledge and skills that are necessary for every clinician. Knowledge and diagnosis of defense mechanisms, the importance of attachment and narcissism for psychic structures, psychopathology and therapeutic relationship, transference and countertransference, and the therapeutic framework, concern not only psychoanalytic psychotherapy but any psychological treatment.

In conclusion, this textbook is an important addition to the clinical psychodynamic literature in our country as well as to the educational material available for students and mental health professionals of every clinical and theoretical approach, not only the psychoanalytic one. Its major contribution is promoting and updating the Hippocratic command, which is expressed by William Osler as follows: The good physician treats the disease, the great physician treats the patient who has the disease.

George Konstantakopoulos

Psychiatrist

*First Department of Psychiatry,
National and Kapodistrian University of Athens
& Research Department of Clinical,
Education and Health Psychology,
University College London*